Tulevaisuuden kestävän yrittäjyyden jäljillä

14.10.2021

Ilmastokriisi ja päivä päivältä vahvemmin konkretisoituva luontokato haastavat yhteiskuntien toimivuutta globaalilla tasolla. Yrittäjyydellä on tärkeä rooli kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamisessa. Paitsi että kestävyysnormeja toteutetaan yrityksissä, yritykset voivat myös ottaa kestävyystavoitteet osaksi omaa strategiaansa ja vaikuttaa liiketoiminnallaan ympäristövaikutusten vähentämiseksi (Cohen & Winn, 2007).

Kestävän yrittäjyyden osaamista ei voi jättää huomiotta yrittäjyyskasvatuksessakaan. Mitä useampi kestävän kehityksen tavoitteisiin sitoutunut opiskelija päätyy yrittäjäksi, sitä vahvempi vaikutus saavutetaan. Kestävän yrittäjyyden osaaminen on tunnistettu myös SeAMKissa tärkeäksi asiaksi.

Tässä artikkelissa kuvataan tiiviistetysti SeAMKin toteuttamaa tutkimusta, joka tarkastelee oppimisen ympäristön, kestävän yrittäjyyden osaamisen ja yrittäjyysaikomusten yhteyksiä. Kyselytutkimus toteutettiin seitsemän Euroopan maan yhteishankkeessa. Tavoitteena on hahmottaa, miten kestävän yrittäjyyden osaaminen vaikuttaa yrittäjyysaikomuksiin korkea-asteella ja toisella asteella. Lähtökohtana käytetään Ploum ym. (2018) kehittämää kestävän yrittäjyyden viitekehystä ja Ajzenin (1991) suunnitellun käyttäytymisen teoriaa.

Yrittäjyysaikomukset ja kestävän yrittäjyyden osaaminen

Yrittäjyysaikomuksella tarkoitetaan yksilön vakaata ja tiedostettua käsitystä, että hän jossain vaiheessa tulevaisuudessa ryhtyy yrittäjäksi. Opiskelijoiden yrittäjyysaikomuksia on vuosien mittaan tutkittu melko lailla, mutta kestävä yrittäjyys on toistaiseksi ollut vähällä huomiolla. Vuorio ym. (2018) osoittivat, että asenne kestävään kehitykseen ja yrittäjyyden houkuttelevuus yksilön kannalta olivat yhteydessä kestävän yrittäjyyden aikomuksiin. SeAMKin toteuttamassa tutkimuksessa tarkastellaan kestävän yrittäjyyden osaamisen ja yleisemmin yrittäjyysaikomusten yhteyttä.

Yrittäjyyteen liittyvä osaaminen (competence) voidaan ymmärtää monella tavalla (ks. esim. Mitchelmore & Rowley, 2010). Myös kestävän yrittäjyyden osaamista on pyritty määrittelemään eri yhteyksissä eri tavoin. SeAMKin tutkimuksessa hyödynnetään Ploum ym. (2018) aiemman tutkimuksen pohjalta kehittämää kestävän yrittäjyyden osaamisen mallia. Siinä kestävän yrittäjyyden osaaminen muodostuu kuudesta osittain limittäisestä alueesta: strateginen ja toimintaosaaminen, moninaisuusosaaminen, systeeminen ajattelu, normatiivinen osaaminen, ennakointiosaaminen ja vuorovaikutusosaaminen.

Vuorion ym. (2018) mukaan nuoret ovat aiempia sukupolvia ympäristötietoisempia ja yrittäjämäisempiä, ja yrittäjyys voidaan nähdä keinona luoda arvoa kestävän kehityksen näkökulmasta. Niinpä tässä nuoriin kohdistuvassa tutkimuksessa hypoteesiksi muodostuu *(H1) kestävän yrittäjyyden osaaminen on yhteydessä*

yrittäjyysaikomuksiin.

Suunnitellun käyttäytymisen teoria ja koulutusaste

Yrittäjäksi ryhtymistä voi pitää suunnitelmallisena toimintana, joten suunnitellun käyttäytymisen teoria soveltuu hyvin yrittäjyyden tutkimukseen (Krueger ym., 2000). Teoria lähtee oletuksesta, että aikomus edeltää toimintaa ja että mitä voimakkaampi aikomus on, sitä todennäköisempää on myös aikomuksen mukainen toiminta (Ajzen, 1991). Aikomuksia edeltäviä tekijöitä on kolme: pystyvyysuskomus, lähipiirin tuki ja asenne. Pystyvyysuskomus viittaa yksilön näkemykseen siitä, kuinka helppoa tai vaikeaa onnistuminen esimerkiksi yrittäjänä olisi hänelle. Jos pystyvyysuskomus on realistinen, ts. yksilön käsitys omasta pystyvyydestään on todenmukainen, pystyvyys ennustaa sekä aikomuksia että käyttäytymistä. Asenteella ja lähipiirin tuella on epäsuora vaikutus käyttäytymiseen aikomusten kautta (Ajzen, 1991). Lähipiirin tuki viittaa yksilön käsitykseen lähipiirinsä suhtautumisesta kiinnostuksen kohteena olevaan käyttäytymiseen. Kolmas tekijä eli yksilön oma asenne vaikuttaa sekin: jos yksilön asenne vaikkapa yrittäjyyttä kohtaan on negatiivinen, on vähemmän todennäköistä, että hän ryhtyy yrittäjäksi. Teorian pohjalta hypoteesiksi muodostuu *(H2) pystyvyysuskomus, asenne ja lähipiirin tuki ovat yhteydessä yrittäjyysaikomuksiin*. Aiemmissa suunnitellun käyttäytymisen teoriaan pohjautuvissa tutkimuksissa on myös havaittu, että tekijöillä voi olla yhteisvaikutuksia (esim. La Barbera & Ajzen). Niinpä oletetaan myös, että *(H3) pystyvyysuskomus, asenne ja lähipiirin tuki vaikuttavat kestävän yrittäjyyden osaamisen ja yrittäjyysaikomusten väliseen yhteyteen.*

Tutkinto-opiskelu paikantuu aina tiettyyn oppilaitokseen, joka muodostaa oppimisen ympäristön. Aiemmassa tutkimuksessa on nostettu esiin paikallisuus ja alueellisuus yrittäjyyden oppimisen konteksteina (Dohse & Walter, 2012), mutta myös institutionaaliset tekijät (Garavan ym., 2010). Toinen aste ja korkea-aste ovat tavoitteidensa, toimintatapojensa ja vaatimustensa puolesta erilaisia. Yrittäjyysosaamisen kehittäminen eri koulutusasteilla vaatii siten erilaisia lähestymistapoja, joiden pohjaksi tarvitaan tutkittua tietoa. Aiempiin oppimisen ympäristöjä tarkastelleisiin tutkimuksiin perustuen oletetaan, että *(H4) kuvatut suhteet ovat erilaiset korkea-asteella ja toisella asteella*.

Tiedonkeruu, aineisto ja analyysi

Tutkimuksen aineisto kerättiin verkkokyselyllä osana Sustainability-Driven Entrepreneurship -hanketta seitsemästä maasta (Suomi, Belgia, Alankomaat, Espanja, Yhdistynyt kuningaskunta, Saksa ja Italia) vuonna 2019. Kyselyyn vastasi 486 korkea-asteen ja 642 toisen asteen opiskelijaa. Enemmistö vastaajista oli ensimmäisen (33 %) tai toisen (41 %) vuoden opiskelijoita. Eniten vastaajia oli Suomesta ja Belgiasta. Mittarina käytettiin kestävän yrittäjyyden osaamisen kohdalla 22 väittämää Ploum ym. (2018) tutkimuksesta. Suunnitellun käyttäytymisen teorian osalta käytettiin aiemmassa yrittäjyysaikomusten tutkimuksessa (Joensuu-Salo ym., 2015) käytettyjä mittareita. Aineisto analysoitiin lineaarisen regressioanalyysin avulla. Malleja testattiin erikseen toisen asteen opiskelijoiden ja korkeakouluopiskelijoiden aineistojen osalta.

Toisen asteen ja korkea-asteen tuloksissa eroa

Tulokset osoittavat, että kestävän yrittäjyyden osaaminen on tosiaankin yhteydessä yrittäjyysaikomuksiin. Nuoret, joilla on korkea kestävän yrittäjyyden osaaminen, ovat muita todennäköisemmin aikomassa myös yrittäjiksi. Myös suunnitellun käyttäytymisen teorian tekijöiden osalta tulos oli odotettu. Pystyvyysuskomus on tärkein selittävä tekijä molemmilla koulutusasteilla ja asenne on molemmilla asteilla samaten merkitsevä. Lähipiirin tuki on merkitsevä toisella astella mutta ei korkea-asteella. Tulokset on tiivistetty kuvioon 1.

Kokonaisuutena malli selittää korkea-asteella 27 % yrittäjyysaikomusten vaihtelusta ja toisella asteella 45 %. Jatkoanalyysissä todettiin myös, että pystyvyysuskomuksella on korkea-asteen opiskelijoiden kohdalla vaikutusta siihen, miten kestävän yrittäjyyden osaaminen on yhteydessä yrittäjyysaikomuksiin. Kun pystyvyysuskomus on korkea, kestävän yrittäjyyden osaamisen vaikutus on pienempi ja päinvastoin.

Koulutusaste vaikutti tuloksiin monella tavalla. Kestävän yrittäjyyden osaamisen merkitys oli vahvempi toisella asteella, lähipiirin tuella oli vaikutusta vain toisella asteella, ja mallin selitysaste oli kokonaisuudessaan korkeampi toisella asteella. Huomionarvoista myös on, että pystyvyysuskomuksen vaikutus kestävän yrittäjyyden osaamisen ja yrittäjyysaikomusten väliseen yhteyteen todettiin vain korkea-asteella.

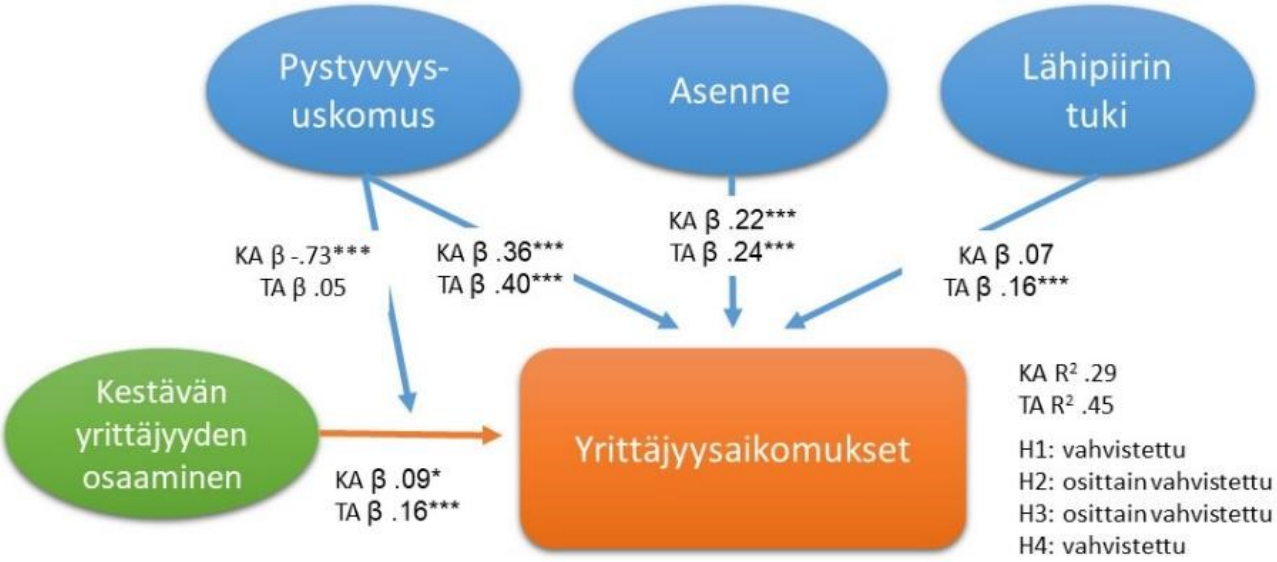

Kuvio 1. Tiivistelmä tuloksista.

Kestävän yrittäjyyden osaamiseen kannattaa panostaa

Tulokset tukevat omalta osaltaan Vuorio ym. (2018) ajatusta siitä, että kestävän kehityksen osaamista omaavat yksilöt voivat nähdä yrittäjyydessä tavan vaikuttaa maailmaan positiivisesti. Samalla on todettava,

että kestävän yrittäjyyden osaaminen näyttää yhdistyvän myös yleisemmin siihen, että yrittäjyys näyttäytyy yksilölle houkuttelevana. Aiemmassa tutkimuksessa Wagner (2012) ei löytänyt yhteyttä kestävyysorientaation ja yrittäjyysaikomusten välillä. Kestävyysorientaatio eli yksilön sosiaalisten ja ekologisen huolenaiheiden taso on kuitenkin käsitteenä varsin erilainen kuin kestävän yrittäjyyden osaaminen, joka pitää sisällään taitoja, asenteita ja tietoa kestävään yrittäjyyteen liittyen. Näyttääkin siltä, että yleinen huoli luonnosta ei itsessään johda yrittäjyysaikomuksiin, mutta jos yksilöllä on vaadittavaa osaamista kestävään yrittäjyyteen, myös yrittäjyysaikomuksia voi syntyä.

Yrittäjyyskasvattajien näkökulmasta on kiinnostavaa, että kestävän yrittäjyyden osaamiseen panostaminen näyttäisi todennäköisesti tukevan myös yrittäjyysaikomuksia yleisemmin. Kun ottaa huomioon polttavan tarpeen edistää ekologiset näkökulmat huomioivaa yrittäjyyttä, voi tämän tutkimuksen perusteella suositella kestävän yrittäjyyden taitojen huomioimista yrittäjyyskasvatuksessa sekä korkea-asteella että toisella asteella.

Sanna Joensuu-Salo, tutkijayliopettaja, SeAMK liiketoiminta ja kulttuuri
Anmari Viljamaa, yliopettaja, SeAMK liiketoiminta ja kulttuuri
Elina Varamäki, vararehtori, SeAMK Toimisto

Lähteet

Ajzen, I. (1991). The theory of planned behavior. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, *50*(2), 179-211.

Cohen, B., & Winn, M. I. (2007). Market imperfections, opportunity and sustainable entrepreneurship. *Journal of Business Venturing22*(1), 29–49.

Dohse, D., & Walter, S.G. (2012). Knowledge context and entrepreneurial intentions among students. *Small Business Economics, 39*, 877–895.

Garavan, T., Birdthistle, N., Ó Cinnéide, B., & Collet, C. (2010). Entrepreneurship education in the republic of Ireland: context, opportunities and challenges. Teoksessa A. Fayolle (toim.), *Handbook of Research in Entrepreneurship Education,* (3. p., s. 225-247). Edward Elgar Publishing.

Joensuu-Salo, S., Varamäki, E., & Viljamaa, A. (2015). Beyond intentions – what makes a student start a firm? *Education + Training, 57*(8/9), 853-873. https://doi.org/10.1108/ET-11-2014-0142

Krueger, N., Reilly, M., & Carsrud, A. (2000) Competing models of entrepreneurial intentions. *Journal of Business Venturing, 15*(2), 411–432.

La Barbera, F., & Ajzen, I. (2021). Moderating role of perceived behavioral control in the theory of planned behavior: A preregistered study. *Journal of Theoretical Social Psychology, 5*(1), 35-45.

Mitchelmore, S., & Rowley, J. (2010). Entrepreneurial competencies: a literature review and development agenda. *International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research, 16* (2), 92–111.

Ploum, L., Blok, V., Lans, T., & Omta, O. (2018). Toward a Validated Competence Framework for Sustainable Entrepreneurship. *Organization & Environment,31*(2), 113-132.

Vuorio, A.M., Puumalainen, K., & Fellnhofer, K. (2018). Drivers of entrepreneurial intentions in sustainable entrepreneurship. *International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research, 24* (2), 359-381. https://doi.org/10.1108/IJEBR-03-2016-0097

Wagner, M. (2012). Ventures for the public good and entrepreneurial intentions: an empirical analysis of sustainability orientation as a determining factor. *Journal of Small Business and Entrepreneurship, 25*(4), 519-531.